

KAKO JE ZAZA- POSLENOSTJO DELAVCEV?

Zaposlenih je manj delavcev kot v letu 1924. — Državi Illinois in New York dajeta podatke v tem pogledu.

Chicago, Ill. — Posredovalnice za delo v Illinoisu in New Yorku poročajo v svojih mesečnih poročilih, da število zaposlenih delavcev prav počasi narašča. V nobeni državi pa podjetniki niso nastavili toliko delavcev, da bi jih bilo povprečno toliko nastavljenih kot v letu 1924.

Število nastavljenih delavcev v Illinoiskih tovarnah se je pomnožilo za sedem desetih enega odstotka v mesecema oktobar in november. Tako poroča statističar Cahn. To je najvišje število zaposlenih delavcev od meseca februarja. Na plačilnih listah je zapisanih mogoče kakšne štiri odstotke več delavskih imen kot v mesecu novembru leta 1924, toda sedem in pol odstotka manj kot v mesecu novembru leta 1923. Povprečno število zaposlenih delavcev za prvih enajst mesecev leta 1925 je približno za štiri odstotke nižje, kot v letu 1924.

Illinoisja poročilo pravi, da se industrija zopet razvija navzgor. Od julija meseca so tovarne v tej državi pomnožile svoje delavne moči za približno 4.2 odstotka. Nastavljenih je bilo 31,000 več delavcev.

Kajne, to se glasi optimistično, kljub temu je pa nastavljenih v Illinoisu 85,000 delavcev manj kot v letu 1923.

Posredovalnice za delo iz cele države poročajo, da je prišlo do zmanjšanja to mest 126 delavcev. V mesecu oktobru jih je bilo prijavljenih 122. Pred enim letom se je pa zglasilo za vsakih sto mest 140 oseb.

V mesecu novembru so tovarniški delavci v Illinoisu zaslužili povprečno po \$28.46. V mesecu oktobru je znašala povprečna tedenska mezda \$28.49. V mesecu novembru leta 1924 pa \$27.61.

Število nastavljenih delavcev v newyorških tovarnah se je pomnožilo za sedem desetih enega odstotka v mesecema oktobar in november leta 1925. Torej je število zaposlenih delavcev višje za štiri odstotke kot v mesecu novembru 1924. Ampak to število je za šest in pol odstotka nižje kot v letu 1923. V enajstih mesecih leta 1925, ki končajo z dnem 30. novembra je bilo povprečno v newyorških tovarnah zaposlenih za en odstotek manj delavcev kot v prejšnjem letu. Največ dela je v stavbiški industriji in avtomobilski.

Božični dan v Chicagu

Malo pozno poročano, ampak bolje je kasneje kakor nikoli.

Rekord črnaškega mesta na letošnji božični dan je bil sledeči:
Petdeset ropov.
Devet avtinskih ubojev.
Stodeset požarov.
Čez sto aretacij radi kršenja suhe postave.
Sibirski mraz; dve pod ničlo.

MESTNI SVET V MILWAU- KEEJU JE ZA NACIO- NALIZACIJO PREMO- GOVNIKOV.

Milwaukee, Wis. — Mestni svet je z 22. proti 2. glasovoma sprejel resolucijo, ki apelira na zvezno vlado, da prevzame vse premogovnike in jih obratuje v ljudskem interesu. Občinski svetovalec so bili skoraj popolnoma enakega mnenja, da se pomankanje premoga da odpraviti le na ta način, ako premogovniki preidejo v last zvezne vlade.

Pregled dnevni dogodkov AMERIKA.

Ugibanje glede konca rudarske stavke.

Green pozivlja ameriško delavstvo, da se bojuje proti fašizmu.

Newyorški pleskarji so v mezdnem gibanju.

Zaposlenost delavcev prav počasi narašča.

Demonstracije proti kubanskim sladkornim baronom.

Cerkvenjaški bankir aretiran kot alepar.

Poročila o hudi zimi, ki je pritisnila v velikem obsegu Združene države.

PO SVETU.

Sovjeti zahtevajo, da se liga narodov ukloni radi zborovanja v Švici.

Mussolini bi rad pridobil za Italijo nove kolonije.

Poročila iz civilne vojne na Kitajskem.

Zborovanje vojnega sveta v Turčiji radi Mozula.

Demonstracija proti sladkornim baronom

Trajala je nad dve uri. — Povzročila je veliko pozornost. — Posebne napisi na banderch so obrabljali pozornost občinstva nase.

New York, N. Y. — Opoldne je okrog sto mladeničev in deklet vprizorilo demonstracijo v Wall Streetu, ker je trinajst stavarjev zaprtih v Havani, Kuba. Demonstracija je bila naprejena proti American Sugar Refining kompaniji, ki iz svojega urada v Wall Streetu gospodarski nad sladkornim poljem, čistilnicami za sladkor, železnicami in pomoli na Kubi. Stavarji, ki so zaprti, so izvršili edini "zločin", da so se udeležili stavke, da si delavci pribore boljše mezde, krajši delavnik in boljše delavske razmere, kot so jih njim določili njih ameriški gospodari.

Julio A. Mella, vodja zaprtih stavarjev, je že pred dvema tednoma priredil gladovno stavko. Aretiran je bil, ker so delavski vojniki podtaknili bombo in krivdo zanjo zvrnili na njega.

Pohod je trajal dve uri in policija ni reno intervenirala. Udeležniki so nosili mala banderka, na katerih so bili napisi kot n. pr.: "Wall Street davi kubanško delavsko gibanje." — "Če Mella umrje, je to Wallstreetova krivda." — "Ameriški imperijalizem je ječar Kube." — "Melita so zaprli agentje American Sugar Refining kompanije." — "Kubanski in ameriški delavci imajo skupne sovražnike."

COOLIDGE SE PRIPRAVLJA ZA MIROVNO KONFERENCO.

Washington, D. C. — Predsednik Coolidge že maše diplomatsko mašino za vožnjo proti Ženevi. Po razgovoru s polkovnikom Edward M. Housom in Elihu Rootom je prepričan, da lahko pošlje delegacijo na preliminarno konferenco, ki jo sklicuje liga narodov, da izvrši aranžma za sklicanje razorožitvene konference. Njegov načrt je, da se 18 narodov sporazume na pred-ropej in Japonsko, glede razoroženja na suhem dogovore z Evropejci in Japonsko glede oroževanja na morju pa Amerika, Britanija, Japonska, Francija in Italija.

On sodi, da konferenca rodi še druge zveze na Balkanu za varnost meje proti sovjetom, na Bližnjem vztoku itd. Amerika ostane zunaj te končne konference.

Deset mrtvih v rumunski želez- niški koliziji.

Bukarešta, 26. dec. — Vlak napolnjen s pasažirji, ki so se vračali domov za praznike, je včeraj treščil v tovorni vlak v Aradu. Deset potnikov je bilo ubitih in 30 teško ranjenih.

NEWYORŠKI PLE- SKARSKI DELAV- CIV MEZDNI BITKI

Zahtevajo povznanje mezde. — Sedaj zaslužijo izpod dva tisoč dolarjev na leto.

New York, N. Y. — Pleskarji in sobni slikarji zahtevajo, da se jim mezda v letu 1926 povzra na dvanajst dolarjev na dan. Sedaj prejema po \$10.50 na dan. Pleskar ali sobni slikar zasluži povprečno na leto \$1,837.50, ker dela v letu povprečno le 175 dni. Delo je torej sezonsko.

Lokalna centrala pleskarjev in sobnih slikarjev izjavlja, da jih podjetniki preveč priganjajo pri delu, tako da je skoraj nemogoče izvršiti dobro delo. Odbor, ki se je pečal s tozadevno preiskavo, je poročal centrali, da bi imelo še enkrat toliko pleskarjev in sobnih slikarjev delo, ako bi se delalo tako, kot se mora delati, da se izvrši dobro delo.

Organizirani pleskarji in sobni slikarji žele, da se ustanovi mestni biroj za pleskanje in sobno slikanje, ki bi imel nalogo, da pregleda vse izvršeno sobno slikarsko in pleskarsko delo, če je dobro izvršeno. Napredni element med pleskarji in sobnimi slikarji pravi, da je to zastarala zahteva, podobna birojem za elektriko, vodovodno montažo itd., ki pa tudi nič dobrega ni rodila za delavce.

Glavna naloga unije je, da varuje in ščiti zdravje pleskarjev in sobnih slikarjev. Ravnotako unija sama lahko zahteva, da se zaneša v pogodbo, da mora biti delo izvršeno dobro.

Mussolini gleda po tujih kolonijah

"Cesarstvo" bo moralo imeti velike kolonije, če se izpolni želje fašistov.

Milan, Italija, 26. dec. — Mussolinijevo osebno trobilno "Popolo d'Italia" je prineslo dolg članek o italijanskem "imperiju", kakršnega je Mussolini zadnje označil v nekem intervjuju. List piše, da mora Italija skrbeti, da se kmalu revidira versajaka mirovna pogodba, ki ni dala Italiji deleža nemških kolonij. List ugovarja, da Italija zahteva, naj liga narodov vzame stvar v pretes in poskrbi, da Italija dobi kolonije.

List bahato pravi, da Italija ni več sila druge vrste, marveč velesila prve vrste, s katero morajo ostale velesile deliti kolonijske teritorije in vpliv v mednarodnih vprašanjih.

Silen mraz objel Ameriko

Dvainsvajset oseb zmrznilo v podnežnem mrazu. V Chicagu je trinajst mrtvih.

Val silnega mraza, ki se je na božični dan natihoma priplazil iz Kanade in poplavlja ves severno-centralni del Združenih držav do Oklahome, je trajal še v ponedeljek. Vremenski biro napoveduje počasnoro naraščanje temperature v torek.

Štiri dni že traja mraz pod ničlo. Povprečna temperatura v Chicagu je bila v nedeljo 13 pod ničlo, v okolici pa še nižja. V drugih krajih po severozapadu je bilo 25 do 30 stopinj pod ničlo. Mrzel val je obiskal tudi južne države in skorja ledu sega čez polovico Texasa. Celo v tropskih deželah je hladno. Los Angeles beleži 60 nad ničlo.

Strašen mraz je povzročil veliko trpljenja in neugod. Kolikor je do zdaj znano, je zmrznilo 22 oseb po vsej Ameriki; v Chicagu samem je 13 žrtev. Istodnevno je bilo v Chicagu preko 300 požarov radi preveč zakurjenih peči. Gasilci so bili neprestano na delu.

Bankir pognal pol mil- iona tujega denarja

Walter C. Rittberger, cerkveni odbornik, bankrotiral in aretiran radi aleparije.

Chicago, Ill. — Walter C. Rittberger, cerkveni odbornik in predsednik Charles Rittberger Company, hipotekarne banke v Elginu, je bil na božič aretiran kot alepar. Obenem se je raznesla vest, da je njegova banka skrahirala in izguba znaša \$500,000, toda okrajni uradniki izjavljajo, da izguba morda naraste na milijon dolarjev.

Petsto družin je izgubilo vso \$1,000 do \$15,000 in na tisoče drugih oseb je izgubilo manjše vso. V skrajnem naporu, da se reši in kaže, je Rittberger ponaredil štiri dolžne note po \$500 in podpisal tuje ime. To mu je prineslo ječo. Afera se bo prale pred sodiščem.

Ali se liga narodov ukloni sovjetom?

Sovjeti ne pojdejo na razorožitveno konferenco, če se bo vrnila v Švico.

Ženeva, 26. dec. — V krogih tajništva lige narodov je zavladala konsternacija, ko so prejeli vest, da sovjetska Rusija se ne udeleži pripravljane dela niti konference za razoroženje, ako se bo to delo in zborovanje vršilo v Švici. Stvar je tako važna, da je ženevski državni svet še naprosil švicarsko vlado, naj skliče poravnati svoje odnose s sovjetsko vlado. Govori se tudi, da bo svet lige narodov morda prebrljal premestiti razorožitveno konferenco v katero drugo mesto, če se Švica ne pomiri s sovjeti. Prelom med Švico in sovjetsko Rusijo datira od leta 1923, ko je bil sovjetski delegat Verovskij na lokarnski konferenci umorjen in morilec Conradi je bil potem oproščen, dasi so sovjeti zahtevali strogo kazen za morila.

Veraki boj med ameriškim židom

New York. — Vihar med ameriškim židom, ki je zadivjal zadnji teden, ko je rabin Stephen S. Wise v New Yorku dejal v svoji pridigi, da bi morali židje slediti moralnim in etičnim naukom svojega rojaka, šida Krista, je vedno hujši. Pod pritiskom silne kritike je moral Wise odstopiti kot predsednik organizacije, ki zbira petmilijonski fond za Združeno Palestino. Nasprotni židovski veraki krogi zdaj zahtevajo, da Wise odstopi še kot duhovnik.

Wise se je te dni oglašil s dolgo izjavo, v kateri pravi, da v svoji pridigi ni mislil, da se morajo židje pokrižjantiti, temveč da židje priznajo Jezusa kot Juda in dobrega judovskega učitelja, katerega je že zavrglo na milijone kristjanov.

CESTNOŽELEZNIŠKI VOZO- VI Z ENIM VODNIKOM NEPRAKTIČNI.

Scranton, Pa. — L. H. Hart, poslovni odbornik organizacije cestnoželezniških uslužbenecv izjavlja, da se veliko neareč zgori na klancih, ker en sam človek opravlja službo motornika in sprevodnika. Uslužbenec mora podajati več pažnje pasažirjem kot zavoram.

ZA STAVKARJE NA POLJU TRDEGA PREMOGA.

Scranton, Pa. — Centrala delavskih strokovnih organizacij dela v soglasju s rudarsko organizacijo, da se nabirajo prostovoljni darovi za stavkujoče rudarje, ki so potrebni podpore. Podpora se pobira pri lokalnih unijah in biznismenih.

ALI BO STAVKA RUDARJEV KON- ČANA TA TEDEN?

Odbor, ki se snide jutri v New Yorku, ima mnogo načrtov za poravnanje konflikta.

Scranton, Pa. — Rinaldo Capellini, predsednik distriktne rudarske unije, je izjavil v soboto, da obnovitev pogajanj v New Yorku še ne pomeni, da se rudarji vrnejo takoj na delo. Stavka bo končana takrat, kadar bodo rudarjem zagotovljene izpolnitve njihovih pogojev.

Hazleton, Pa. — Rudarska organizacija je odgovorila na pismo duhovnikov v stavkujočem okrožju. Rudarji kritizirajo duhovne, ker se mešajo v njihove zadeve proti njihovim interesom.

Scranton, Pa. — Med rudarji v distriktih antracitnega premoga je danes burno razpravljano o morebitnih pogojih, na podlagi katerih bodo skušali končati stavko ta teden. Rudarji so radovedni, za kateri načrt se bodo sedajni člani skupnega lestvičnega odbora. Odgovorni zastopniki rudarske organizacije niso še podali nobene izjave kaj bodo zahtevali.

Pinchotov načrt nudi rudarjem modificiran "checkoff" in mesdno arbitražo navigator brez povišanja cen premoga. Rudarji so osvojili ta načrt kot podlago nadaljnjih pogajanj. Lewis in ostali voditelji stavke so pa 24. decembra privolili, da se lahko vzame tudi kateri drugi načrt, ne samo Pinchotov, kot podlago pogajanj.

Načrtov je mnogo. Tako na primer je 27 duhovnov iz stavkovnih okrožij poslal Lewisa in Ingliu — zadnji je vodja brenov premoga — načrt, ki se glasi, da se rudarji takoj vrnejo na delo in vse sporne točke naj rešijo razsodišče. Duhovni so celo zapretili, da sačnajo "drastično akcijo", ako ne bo štrajk končan do srede januarja.

Legislaturni poslanci iz stavkovnih okrožij bi radi, da rudarji obdrže staro pogodbo do 1. septembra 1926, nakar se naj sklene pogodba za dolgo dobo. Magnetje premoga zelo odobravajo ta načrt. Potem so še drugi načrti, ki načelno zadovoljujejo operatorje.

Odvilno je torej, kateri načrt sprejmejo.

BANKE SE IZPREMINJAJO V TRDNJAVE.

Lansing, Mich. — American State Savings banka v Lansingu, ki je druga največja banka v središču avtomobilske industrije, se je pridruživla finančnim zavodom, ki se pripravljajo, da bodo kos izbruhu ljudske nejevolje proti denarnemu diktatorstvu v Ameriki.

"Ta trdnjava iz jekla, kamna, oklepnih ploč je varna pred požarom, vlomom, poplavo in drhalskim nasiljem," oglašja banka. "Jeklene šage, pila, diela, še celo acitilenske baklje, električni svetilniki in kline ne opravijo nič. Nitroglicerina in drugo razstrelivo ne napravi nobene škodo."

Bila je dekla 98 let.

Pau, Francija, 26. dec. — Tu je umrla Nava Carlotte, stara 110 let, po rodu Mehičanka, ki je služila kot dekla pri eni družini 98 let. V službo je stopila kot 12-letna deklica v Mehiki leta 1827 in nato je šla z družino v Francijo, kjer je ves čas služila potomcem svojega prvega gospodarja.

MacDonald odpotoval v Indijo.

London, 26. dec. — Ramsay MacDonald, vodja angliške delavske stranke in prejšnji premijer, je odpotoval v Indijo, kjer se bo mudil več mesecev.

Čang ubil rebelnega vod- telja Kua?

Kitajski viri poročajo, da so japonske čete v kitajskih uniformah napadle vetaško armado pred Mukdenom.

Tokijo, 26. dec. — "Asahi" je danes objavil specijelno brzojavko iz Mukdena, ki se glasi, da je mandžurski general Čang Tso-lin v skrajnem momentu zbral svoje čete in udaril po armadi rebelnega generala Kuo Sung-linga pred Mukdenom. V ljuti bitki, ki je trajala v četrtak, je bil Kuo poražen in ujet a svojo soprogo vred. Čang je dal Kua in njegovo ženo najprej mučiti in potem obema odsekati glave. Mučili so ju s tem, da so Kuo odsekali noge, čeni pa roke. Njuni glavi sta bili potem nasajeni na kolca, ki sta bila zasajena na grob mandžurskega generala, ki je bil pred nekaj tedni eksekutiran na Kuov ukas.

Vest še ni uradno potrjena, je pa povzročila v Tokiju veliko senzacijo.

Peking, 26. dec. — Vest iz Mukdena je potrdila včerajšnje poročilo, da se je moral general Kuo, vodja rebelne mandžurske armade, umakniti po bitki pri Mukdenu. Brzojavka tudi sporoča, da se Kuo ne bojuje s Čangovimi četami, temveč s Japonci, ki so preoblečeni v kitajske uniforme. Japonci so v skrajnem momentu dali Čangu več tisoč vojakov in ga saločili s orožjem in strelivom.

Manila, 26. dec. — Šest ruski-
cev ameriške 48. pomorske di-
vizije je danes odplulo v kitaj-
ske vode s kompanijo pomor-
šakov. Druga kompanija pomor-
šakov odrine v kratkem na
transportnem parniku "Chau-
montu."

V Turčiji zboruje vojni svet

Turški krog, razpajeni radi ugrabljenega Mosula, govorijo o vojni.

Carigrad, 26. dec. — Predsednik Mustafa Kemal je včeraj sklical vrhovni vojni svet k takojšnjemu zborovanju. Imet paša in drugi člani kabineta so tudi povabljeni, da prisostvujejo seji.

Angora, Turčija, 26. dec. — Generalni štab turške armade je imel včeraj posvetovanje. V turških uradnih krogih je silnati govorice o morebitni vojni s Veliko Britanijo radi ugrabljenja Mosula. Razvoj nadaljnjih dogodkov zavisi od poročila, ki ga pri-
nese sunanji minister Tefvik pa-
ša, ki se še ni vrnil iz Ženeve. Tefvik je obiskal tudi Pariz. Ka-
kor je videti iz konfliktnih po-
ročil v turških časopisih, niso
Turki še danes na jasnem glede
detaljev odloka lige narodov, ki
se tiče Mosula.

FILIPINCI SE SPOMINJAJO RIZALOVE EKSEKUCIJE.

Washington, D. C. — "The Philippine Republic", glasilo mi-
sije za filipinsko neodvisnost v
Washingtonu, je izšla v posebni
številki v spomin eksekucije dr.
Jose Rizala, ki ga je španska
militaristična vlada dala usmrti-
ti dne 30. decembra 1896. Dr. Jo-
zal je stal v prvih vrstah bor-
cev, ko je še železna peto reak-
cijonarne španske vlade tlačila
ljudstvo na Filipinskem otočju.
Posebna številka je prinesla tu-
di sliko eksekucije in s opisom
late, ki jo je spisal sir Hugh
Clifford.

Kot priče eksekucije tega po-
snika, znanstvenika in organiza-
torja bojevnikov za osvoboditev
filipinskega ljudstva izpod špan-
skega jarma sta bili skupina
melanholičnih in brezupnih sin-
patizirjev, na drugi strani pa
skupina razkošno obdelanih in
vselej kramlajajočih dam s svo-
jimi oficirskimi prijatelji.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se na vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago in Cileo \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s tem:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

188

Datum v oklepaju n. pr. (Nov. 30-25) poleg valnega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Posnovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

KDO SKRBI ZA UDOBNO ŽIVLJENJE RAZREDA?

Dokler delavec dela, prejema mezdo, ko preneha delati, preneha zanj tudi mezda. Ta mezda pa ni nikdar tako visoka, da bi lahko živel udobno, ali hranil na banki, da bi na svoja stara leta lahko živel brez vseh skrbi. Ta mezda je tudi zelo različna. So tovarniški delavci, ki zaslužijo komaj po tri dolarje na dan, in so mehaničarji, izurjeni rokodelci, ki zaslužijo do petnajst dolarjev dnevno. Delavci, ki prejema višjo mezdo kot navadni tovarniški delavci, redkokdaj delajo skozi celo leto. To pomeni, da je delavska mezda tako umerjena, da zadostuje za najpotrebnejše življenske potrebščine. Za razvedrilo ostane prav malo navadnim tovarniškim delavcem, pa tudi izučnim rokodelcem. Navadno ne ostane nič. Delavčev razvedrilo obstoja v tem, da poleti lahko leže ali sede v sene, ako ne dela. Višek njegovega razvedrila pa je, da gre h kakšni predstavi v kinogledališče, ali se pa udeleži prireditve, ki jo priredi njegovi tovariši, organizirani v pevskih zborih, godbah in dramatičnih društvih. Lahko čita časnike in knjige. Kaj drugega pa delavcu ne dovolijo njegova finančna sredstva.

Lastniški razred pa ne živi v takih razmerah. V ta razred pripadajo lastniki sredstev za blagovno produkcijo in distribucijo in naravnih zakladov.

Ta razred se ne oblači in prehranjuje bolje kot delavski, ampak vsak dan se lahko prepričamo, da izdaja denar za reči, kakeršne so za delavca nedosegljive. Prepričamo se lahko, da ljudje, ki pripadajo k temu razredu, poleti prebivajo na deželi, ko se pojavijo prvi sunki mrzle burje ali pa še preje, se pa preselijo v mesto. V mestu kot na deželi lastujejo svoje palače. Nekateri si kupijo jahte za izlete po rekah, jezerih in na morju. Kupujejo si avte, ki so po najvišjih cenah na prodaj. Hišna oprema in pohištvo se prav dobro ločita od beraške delavčeve hišne oprave. Ta razred izdaja za obema rokama za življenske udobnosti, živi potratno in razsipno.

Kje pa dobiva ta razred potrebni denar za to razsipno in potratno življenje? Dajejo mu ga delavci!

To se zgodi na tale način: Delavec mora vsak dan proizvesti množino produktov, katerih vrednost je večja, kot njegova mezda. Kar je več, kot dobi delavec, in več kot znašajo obratni stroški, ostane lastniku tovarne, transportnega, rudniškega ali katerega podjetja kot dobiček. Ako bi delavci prejeli polno vrednost po odbitku obratnih stroškov za svoj produkt, bi delali k večjemu po tri ali štiri ure na dan, da zaslužijo odmerjeno mezdo. Ako delavec dela po osem ali več ur na dan, tedaj gre vrednost njegovih produktov po odbitku delavčeve mezde in obratnih stroškov kot dobiček lastniku podjetja. Z drugimi besedami se lahko reče: Delavec ustvarja nadvrednost za lastnika, ko je proizvedel toliko produktov ali izvršil toliko dela, kot znese njegova mezda. To nadvrednost prejme lastnik podjetja kot dobiček.

Iz tega sledi, da delavski razred ne prejme od svojega dela, kar mu gre po pravici.

Lastniški razred pa ne da delavcu ničesar prostovoljno. Če hoče delavec, da se povisa njegova mezda, mora zahtevati povišanje mezde. Posamezni delavec ne opravi ničesar, ako zahteva povišanje mezde. Zato se pa mora organizirati, da ima njegova zahteva uspeh.

Ce se delavci zavedajo, da je moč v združenju, se zanje spremeni položaj. Ni jim treba več beračiti pred podjetnikom ali tovarnarjem za povišanje mezde, ampak oni zahtevajo, da se mezda povisa. Podjetnik zdaj govori drugače z delavci. S frazami jih ne more odpraviti, odsloviti tudi ne more hkratu par tisoč delavcev, ako ima nujna naročila. In tako pride do pogajanja glede mezde in delavnih razmer v podjetju. Včasih se pa trmoglav podjetnik tudi vpre in takrat pride do stavke. Marsikateri podjetnik ali tovarnar, ki je bil v začetku spora ošaben in trmoglav, postane kmalu krotak in je še vesel, ako se more z delavci kmalu pobotati glede spornih točk.

Da podjetniki postajajo krotki in spremljivi za delavske zahteve, je pa treba spopolniti delavske organizacije. V Ameriki je okoli 28 milijonov delavcev, v strokovni organizaciji jih je pa okrog štirih milijonov. Ako bi bilo v delavski strokovni organizaciji 24 milijonov delavcev,

zunaj nje pa štirje milijoni, bi kmalu vse podjetnike minila ošabnost in delavci bi toliko zaslužili, da bi lahko sebi in svoji družini pripravili in privoščili veliko več razvedrila in udobnosti, kot je mogoče to v sedanjih razmerah. Pričakovali bi tudi starost brez manj skrbi.

Da se delavska organizacija razširi in postane močna, pa morajo agitirati vsi zavedni delavci.

SLIKE IZ NASELIN

Girard, Ohio. — Pevsko društvo "Girardski vrt" je sklenilo na redni mesečni seji dne 8. decembra, da priredi zabavni večer 31. decembra, to je Silvestrov večer, in predstavi staro in novo leto. Da se veselica bolj oživi, je pripravljen pevski mešani zbor "Ljubljanski vrt" zapeti par krasnih slovenskih pesmic. Ker veste, da girardski pevci vam zmiraj kaj lepega zapojejo, ste naprošeni vsi Slovenci in Slovenke iz Girarda in okolice, kakor tudi rojaki iz bližnjih naselbin: Warren, Niles, Youngstown in Struthers, Ohio, da nas posetijo pri zadnji veselici tega leta, ko bomo zapustili staro leto in nastopili v veselo novo leto 1926.

Na zadnji društveni seji je društvo volilo sledeči odbor za leto 1926: Predsednik: Frank Gantar; tajnik, John Anke; blagajnik, John Krizaj; zapisničarica, Mary Jančar; arhivar, Frank Verbich; nadzorni odbor: John Košin, Andy Krvin, John Matekovich. Pevovodja, Thom. Belovich.

Društvo je sklenilo, da vsa povabila od posameznih društev, katera nas zvezo na njihovo prireditev, pošljejo tri tedne prej. Kdor bo prepozno, se mu ne moremo odzvati. Pevsko društvo tudi ne izgleda dobro na odru brez pevovodje.

Pevsko društvo "Ljubljanski vrt" je prejelo izkaz od denarja, katerega je poslalo 28. oktobra za slepaki dom v Sloveniji.

V Ljubljani, dne 18. novembra 1925, št. 26947, ref. 2. Slovensko pevsko in dramatično društvo "Ljubljanski vrt", v roke predsednika g. Frank Gantarja, 2 Smith Court, Girard, Ohio, U. S. A.

Dne 18. novembra 1925 smo prejeli znesek \$180, sto osemdeset amer. dolarjev, ki nam jih je poslalo vaše cenjeno društvo za slepaki dom. Pri zmenjavi smo za to dolarje dobili Din 9,990, devet tisoč devet sto devedeset, ki smo jih takoj naložili na hranilno knjigo št. 29,627 pri Kmečki posojilnici v Ljubljani.

Z Vašim velikodušnim prispevkom vred imamo nabranega za Slepi dom danes skupaj Din 181,924.05.

Moč naše zahvale ni v naših besedah, ampak v čutu, v arcu bednih slepcev. In ta zavest, da ste pomagali najrevnejšim in pomoči najbolj potrebnim. Vam bodi plačilo za vaš trud in obnem bodrilo za nadaljnje delo.

Prejeli smo tudi vaše cenjeno pismo z dnem 28. oktobra 1925 in si ohranili seznam vaših darovalcev, katerim gre vsakemu posebej najtoplejša zahvala!

Magistratni direktor: Tavčar. Se enkrat vse skupaj vašim na našo prireditev dne 31. decembra ob sedmih. Igrala bo izvrstna godba.

Vstopnice so za moške 50c, za ženske 25c. Toraj na svidenje, vabi odbor. — John Krizaj.

Maynard, Ohio. — Zopet smo v času, ko bo treba sklepati račune. Koliko smo napredovali ali nazadovali v tem letu? Rezultat bo gotovo tak, kakor prejšnja leta, dolga vrsta ničel, ter da smo za 365 dni starejši.

Da bi mogli ugodno rešiti račune, so nam zopet naši delodajalci naklonili dosti časa za razmotrivanje, ker delamo samo polovico časa. Sicer so rovi v tukajšnji naselbini zaprti že nad dve leti, zaposleni smo bili večnoma vsi pri oddaljenih rovi. Zadnje poletje je par teh obratovalo s polno paro, zaslužile je bil pa tako pčel, da še od daleč ne odgovarja življenskimi potrebščinam. Premogarska industrija je zadnjih par let popolnoma paralizirana, posebno močno občutimo to krizo premogarji v vzhodnem Ohiu. Operatorji imajo zaprte rove pod preztovo, da ne morejo konkurirati z neunijskim premogom, ki se po nizki ceni producira v West Virginiji. Nekoliko je revnica na tem, ampak glavni vzrok je, da premogarski baroni hočejo na

vsak način razbiti ter uničiti premogarsko organizacijo. Ravno sedaj se bje odločilna bitka premogarjev trdega polja, zato je naša dolžnost, da jih po svojih močeh podpiramo. Pripravki so se že začeli pobirati pri vseh lokalih, zmaga bo gotova, ako bo solidarnost.

Ze dalj časa imamo priliko opazovati tudi boj, ki se je zasedel v S. N. P. J. Razni karakterji se zaletujejo v našo trdnjavo od zunaj, kateri pa nam ne morejo dosti škodovati. Toliko bolj pogubonosna pa utegne biti boj od znotraj, ako se v kratkem ne počisti iz jednote vse, kar je gnilega. Le potem bomo zopet lahko šli dalje po začetni poti, ki vodi do napredka našega članstva. Člani smo tudi lahko ponosni, da spadamo pod okrilje tako napredne podporne organizacije kakor je S. N. P. J.

Oglašajo se kritičarji, katerim se zdi, da je organizacija premo radikalna, in zopet se dobe drugi, ki se nazivajo, da so avobodomiseln. Tretjim se zdi, da je uradnik preveč reče itd. Enakim bi bilo priporočati, da upoštevajo sklep konvencije, ker gl. odborniki se morajo držati enotnih pravil, ki so za vse članstvo enaka. Posebno je nekaterim na piki urednik Prosvete.

Nazivajo ga z diktatorjem. Ako hočemo biti odkriti, moramo povedati, da on ni porabil vse moči, ki mu je bila dana potom springfieldske konvencije. Bil je takorekoč preveč popustljiv proti raznim nazadnjaškim elementom, ki delajo samo za razdor, ne pa za dobrobit jednote. Taki in enaki ljudje zadržujejo tudi vse kar diši po napredku pri krajevnih društvih. Ljudje tega značaja strmiijo za vsim prej kakor po napredku. Tudi pri našem društvu se to dogaja. Predlog za angleško glasilo smo dali v koš, niti dva centa na mesec ne damo za izobrazbo naše mladiine. — Ravno tako je bil poražen predlog za podporo izobrazovalne akcije z dvema glasovoma, samo bori cent je vsak član prispeval pri našem društvu za to prekorno stvar, lahko se potrkamo po naših naprednjaških praiih, potem naj ima pa še človek upanje, da se bomo kdaj otrsli suženjstva, v katerem se leta in leta tarnamo.

Nekateri se še dobijo med nami, ki nimajo najmanjšega pojma o stvari. Čul sem rojaka, ki se je izrazil, da z denarjem, ki je prispevan za združevalno akcijo, ali gotove osebe napravijo udobno življenje ter je ravnotako s socialistično stranko, ko sem ga hotel prepričati, da je v zmoti, se ni bil zopet odrezal, da že ve "oraj", da je sam predsednik od socialistične stranke pristopil h kapitalizmu. Radoveden sem, kje je dotični rojak dobil take informacije. Kdaj je stranka še imela nastavljenega stalnega predsednika? Mialim, da za tem grmom tiči zajec. Kaj pa, ako bi slučajno šlo za podporo kakšnim verakim frakcijam? Dvomim, če bi bili tako štedljivi. Najbrž bi gotovim osebam ugajalo, da bi naše gl. uradnike pometli s tega kontinenta. Na njih mesto pa posadili "častite" franciskane, kateri bi nas zopet uklenili v verige srednjeveškega suženjstva. Ze večkrat je bilo objavljeno, da je Rockefeller, Carnegie ali Morgan podaril kar po več tisočakov cerkvam ali sličnim zavodom, nikdar pa še ni bilo ališati, da bi omenjeni denarni mogotci podpirali kakšne napredne ideje, ker vedo, da bi to bilo v njih pogubo. Delavec je potreben izobrazbe, da bo sposoben za redni boj, izobrazbe pa ne dobimo skozi molitve, ampak potem poučnih knjig in s čitanjem naprednega časopisa. Egiptovski faraon, ko mu je umri edini sin, je klečal pred izklesanim bogom ter ga prosil, naj na vsak način vdahne nazaj dušo njegovemu sinu, pa vse zaman, sin se ni več prebudil. Kralj je ves ogorčen vsaj gorjačo ter začel udrihati po maliku, da ga je razbil na kosce, ker mu ni hotel pomagati.

Tudi mi si moramo sami pomagati; ako hočemo, da bomo uspešni, se moramo organizirati

in močni delavski politični stranki. Samo strokovne organizacije, kakeršne imamo danes, ne zadostujejo. Le pod socialistično upravo bomo živili sadove našega dela. Mi se tega zavedamo, zato smo si na Maynardu zopet ustanovili socialistično postojanko, klub z osemnajstimi člani s sodelovanjem sodr. Pogorela, ki se je nahajal med nami pretečen mesec. Klubu se obeta lepa bodočnost. Zeleti je, da se nam v kratkem pridružio še ostali rojaki, ki z nami simpatizirajo. Prihodnja seja kluba se bo vršila drugo nedeljo v mesecu ob 3. popoldne pri sodr. John Zabavniku. Pripeljite s seboj vsak po enega ali več nevihi kandidatov, da si utrdimo vrste naših bojnikov proti današnjemu kapitalističnemu sistemu.

Naj mimogrede omenim, da je postal štev dandanjih razmer naš rojak Joe Milavec. 12. t. m. se je napolil z družino v gledališče. V njegovi odsotnosti so mu tatovi vdrli v hišo ter vse prebrskali. Ker niso našli denarja, so se zadovoljili z revolverjem, ki jim je slučajno prišel pod roke. Okoli 12. ponoči se je rojak vračal proti domu in so ga, kakor se sodi, ravno isti zlikovci napadli z revolverjem. Okradli so ga za \$170.00. Predrzni napad je zbudil pri vseh splošno ogorčenost.

Srečno novo leto vsem zavednim rojakom širom Amerike. — A. Zlatoper.

Kdaj se bo izorpala zaloga petroleja?

Tajnik notranjega departementa Hubert Work, ki je tudi načelnik federalnega sveta za konservacijo petroleja, je bil vprašan, če je res, da je Federal Oil Board prišel do zaključka, da se bo narodna zaloga petroleja izorpala tekom sedmih let, t. j. da ves petrolej, ki leži v podzemlju Združenih držav, bo vporabljen v tako kratkem času.

Treba le pomisliti, kaj v današnjem življenju pomenjajo petrolej in njegovi izvodi, kot kerolin, bencin, gazolin, mazilna olja itd., da se človek zaveda ogromne važnosti takega vprašanja.

Tajnik Hubert Work pa je odgovoril, da Federal Oil Board ni še prišel do nikakega zaključka in da sploh ni niti začel pretresovati materiala, vposlan od petrolejske industrije. Federalni petrolejski svet, ki je svoječasnno zaprosil čez 150 vodilnih petrolejskih izvedencev v tej deželi za njihovo mnenje, ima sedaj njihove odgovore. Ali dokler Board ne preudari izvečka vseh teh mnenj, ne more seveda priti do nikakega končnega zaključka. Tajnik Work je razložil, da čim posvetovalni osek petrolejskega sveta prouči material, priposlan od petrolejske industrije, se bo vršilo javno zaslišanje, ki s kateremu bodo povabljeni vsi oni voditelji petrolejske industrije, ki se zanimajo za vladno raziskavo o petrolejevi zalogi Združenih držav. Povabljeni bodo, da se izjavijo v svo odkritostjo. Do tedaj pa je vsako sklepanje nevtemeljeno. — F. L. I. S.

RAZSTREBELBA MOSTU JE VRLA 1000 RUDARJEV Z DELA.

Clarksburg, W. Va. — Dne 24. t. m. je do zdaj še nepojasnjena eksplozija porušila železniški most v Bingham Junctionu, po katerem vozijo premog od bližnjih premogovnikov. Ker je most razdejan, ne morejo odvažati premoga in valed tega so začasno zaprli premogovnike. Okrog 1000 neunijskih rudarjev je ob delo.

V židovski cerkvi prihaja konflikt.

New York. — V židovskih verskih organizacijah v Ameriki je zavrelo valed izjave rabina Wiseja, ki je pred par dnevi dejal, da bi morali Judje osvojiti Jezusove nauke. Ortodoksni rabinci zdaj zahtevajo, da Wise odstopi, ker je pokazal, da je heretik. Vse kaže, da med židi nastane ravno tak verski boj kot je med fundamentalisti in modernisti v protestantovskih sektah.

Ali želiš znati pravilno glasiti čitat angleško? Naroči si "Slovensko-angleško slovar", katere je izdal in ima na prodaj Kaptolna matica S. N. P. J.

"Sveti" oče v Rimu je za božič izdal encikliko. Po Trunkovem razlaganju govori papež nezmotljivo, kadar govori o ver. ako-nravnih stvareh v imenu cerkve. Enciklika je torej nezmotljivost — čeprav je polna zmot.

V encikliki je svega i vsašta. Papež se repenči, ker je cerkev v mnogih deželah podrejena civilnim oblastem in naziva vlade, ki niso organizirane s sodelovanjem cerkve in duhovščine, "kuge v človeški družbi". Sem spada tudi ameriška vlada, ki seveda ni organizirana s pomočjo katoliških klerikov. How's that for a nice-black eye? Gospodom v Washingtonu, ki včas radi pošiljijo z enim očesom na Rim, se to izobno pristane!

V ostalem je enciklika dokument propadajočega papeštva — morda zadnji krik umirajočega monstruma, ki je nekoč zapovedoval dolgi vrsti narodov in zdaj se zaman trudi izkupati izpod razvalin svojega imperija. Njegov klic, da se morajo narodi vrniti nazaj h "kralju Kristu", to je pod nadvlado papeškega Rima, pomeni danes ravno toliko, kakor če bi Mussolini pozval ljudstva vseh onih dežel, ki so nekoč spadale pod stari Rim, naj se vrnejo pod imperatorja.

Dobre novice iz Jugoslavije. Jugoslavija je letos dosegla rekord v mrazu — v naravi in politiki.

Veseli časi v Montani. Cenjeni K. T. B. I. Kakor vsako leto, tako tudi letos "drajerji" prirede veliko veselico na Silvestrov večer. Pozabili pa so na prasto vatopino. Francek ima priložnost, da si kupi nekaj petelinovega vetra. — Nekdo iz Krnice, Klein, Mont.

Kramarija. Ker imajo božične številke naših cenjenih listov več oglasov kakor drugega gradiva, moram sklepati, da so bile izdane ne radi božiča in ne radi drugega naroda, marveč radi trgovcev. Pay me and I pay you!

Dobra novica iz Penne. Cenjeni Zarkomet! Vrzi žarek ali dva tudi na Johnstown in na Kambrijo, Pa. Tu je naš dobi mežnar naredil grd greh. Umival je gospoda župnika. Ker se je pa gospod nekam zamislil in ker mežnar ne zna angleško čitati, je odprl pipo z vročo vodo. Kaj je bilo potem, vedo le stene, ker mežnar noče povedati, kaj je župnik rekel. — Nekdo, ki je izvohal.

Trunk je dokazal, da ne more dokazati! G. Trunk, ta dobi delavec, mi je zopet dal tri polne kolone. Res, velikani v besedah! In velikani v kazuistiki! Sicer je rekel malo prej, da moj odgovor na njegovo trditve, za katero sem zahteval podpis, ni vreden treh kolon — vzlic temu jih je poklonil.

Kaj je povedal v treh kolonah? Povedal je, da dokazovanje vsaga supernaturnega (osebni Bog, nebesa, pekeli, vite itd.) na temelju vede je nemogoče — kakor je nemogoče meriti pamet na vatle ali basati misli v žaklje. S tem je povedano vse! Trunk, upam, me nima za takega bedaka, ki bi res pričakoval od njega ali koga drugega znanstvenih dokazov za nekaj, česar ni. Debro vem, da dokazov ni, ampak g. Trunk slovesno argumentira, da so dokazi res nemogoči. Cemu potem še tritati čas s takimi nemogućnostmi?

To je ena. Druga je, da je Trunk ponovno priznal, da je vsa "metafizična superstruktura" (to je nadnaravni svet bogov in božanstev) le plod mišljenja, metafizičnega sklepanja in špekulacije. To tudi jaz trdim. In tisti "supernaturni polmi", do katerih po Trunkovi pritrditvi lahko pridemo "po naravi" potom mišljenja, metafizičnega sklepanja in špekulacije, se ne dokazujejo ničesar. Trunkova primera, da severni tečaj je, čeprav ga ne more nihče videti, je star jezuitski trik kakor tisti o nevidnosti pameti in misli. Zemljine osi tudi nihče ne vidi, ker je faktično ni, je pa zemlja, ki se vrtil in to pojmasi namiljeno os in tečaj.

(Konec jutri)

E. T. R.

Ameriške delavstvo se mora bojevati proti fašizmu

Predsednik Ameriške delavske federacije je izdal poziv proti fašizmu. — V okrožnici je povedano, kako je Mussolini v Italiji pogazil svobodo in ljudske pravice.

Washington, D. C. (F. P.). — William Green, predsednik A. D. F., je s pooblaščenjem izvršitelja Ameriške delavske federacije izdal svarilo na ljudstvo, posebno pa na strokovno organizirano delavstvo proti fašizmu in o nevarnosti, ki prihaja od razširjenosti Mussolinijeve diktatorske moči. Green pove, v tej okrožnici, kako je Mussolini zadavil svobodo italijanskega ljudstva, da zaslužijo delavske mase. To je izvršila pest fašistov z vso brutalnostjo v narodu, ki šteje štirideset milijonov oseb. On očita Mussoliniju, da je rekel, da ga morajo ubogati fašisti, ki bivajo v tujem mestu. On izreka upanje, da noben italijanski delavec, ki je član ameriške strokovne organizacije, ne bo ubogal diktatorja. Na več mestih ponavlja Green, da sta fašizem in komunizem enako nevarna, ker oba ne priznata svobode in nimata ničesar s svobodo opraviči. Green izjavlja, da je izdal to okrožnico, ker se gotovi faktorji zelo prizadevajo, da ustanove fašističnega društva v tej deželi. Dalje zopet citira Mussolinija, da se je izjavil, da bo kaznoval vse Italijane v tujem mestu, ki ne vzgajo svojih otrok v lojalnosti do fašistovske diktature. Green na to opisuje fašistovske strokovne organizacije, ki so bile ustanovljene z namenom, da potlačijo vsako nezadovoljnost med delavstvom. Green naglašava, da je italijanski fašistovski diktator prepovedal Italijanom v tej deželi, da postajajo ameriški državljani. Ustanovile so se še italijanske organizacije, ki Italijanom priporočajo, naj ne postanejo ameriški državljani. Te organizacije morajo poročati v Rim, kateri Italijani se nečejo pokoravati povelju diktatorja, da lahko fašisti v Italiji siliti raje in stresajo svojo jezo nad svojci teh Italijanov. Ampak nekaj je pozabil povedati Green. In sicer, da ne gledajo v Ameriki pisano na organizacije, ki odgovarjajo italijanskim izseljenikom, naj nikar ne postanejo ameriški državljani. Med temi ko pa niso one organizacije dobro zapisane, ki se bojujejo proti fašizmu. S komunizmom je popolnoma drugače. Tisti, ki simpatizirajo z Rusijo, niso dobro zapisani, oni, ki pa nastopajo proti nji, so pa v zlati knjigi.

ODSTRANITI ŽELI MUSSOLINJEVA SREDIŠČA ZA PROPAGANDO

Washington, D. C. — Kongresnik Fish iz New Yorka je predložil resolucijo, ki priporoča, da se v Ameriki odpravijo vsa središča za fašistovsko propagando. Mussolini je ukazal vsem svojim diplomatom in konzalom, da naj v vseh deželah med Italijani ustanovijo fašističnega društva. Kongresnik Fish izjavlja, da je fašistovska propaganda nevarna ameriškim demokratičnim institucijam vlade.

Silna zima na Angliškem.

London, 26. dec. — Strašni snežni viharji, kakršnih ne pomnijo že 30 let v Angliji, so včeraj divjali po vsem severno-vzhodnem delu dežele. Vlaki so bili zasuti in železniški ter telefonski promet je bil ustavljen.

Novo srebrno rudo odkrili v Idaho.

Los Angeles, Cal. — Tukaj poročajo o odkritju novih plasti sreberne in svinčene rude blizu Claytona, Idaho. Plasti cenijo na več kot sto milijonov dolarjev.

Požar so gasili z mlekom.

Portage, Wis. — Na farmi Thomasa Browna je izbruhnil ogenj na božič zjutraj in grozil uničiti vsa poslopja. Ker je bil silnega mraza voda zamrzla v vodnjaku, je Brown gasil mlekom, katerega je imel v zalozni v svoji mlekarini, in je mleko poslal, so metali sneg v ognj in kmalu pogasili.

DENARNI MOGOTCI V WALL STREETU SE SAMO ENKRAT V LETU OZRO NA DVORIŠČE.

New York, N. Y. — Bankirji, denarni menjalci, mešetarji in drugi biznismani v Wall Streetu se samo enkrat v letu ozro na svoje "dvorišče". Takrat se spominjajo proletarskih otrok, ki stanujejo v stanovanjskih kavarinah med Fultonovo ulico. Ta nižji del otoka Manhattan, ki meji skoraj do palače in templejev narodnih bančnih vladarjev, je poznan pod imenom "dvorišče Wall Streeta". Ti milijonarji kujejo milijone iz sadov dela očetov, mater in pa tudi otrok, ki prebivajo na tem "dvorišču". Enkrat v letu se ti ozrejo na to dvorišče. Tudi letos so to storili. S pomočjo Bowling Green Neighborhood Aasn. so obdarovali dva tisoč otrok s sladlicami, bonbončki in drugimi darili.

ČEVLIJ MESTO POVIŠANE MEZDE.

Binghampton, N. Y. — Endicott-Johnson korporacija ima svoje tovarne za izdelovanje čevljev v Johnson Cityju in Endicottu. Kompanija je letos odredila, da otroci delavcev, policaji in ognjegasci v obeh mestih dobe za božično darilo po par čevljev. George F. Johnson, ki je lastnik kompanije in v katerega imenu so se delila božična darila, je seveda starokopitni podjetnik. V svojih tovarnah ne trpi delavske organizacije, ker se boji, da bodo delavci zahtevali več mezd in boljše delavne razmere v trenutku, ko se organizirajo. Mesto večje mezd privošči delavskim otrokom po par čevljev. Seveda delavci bi jih lahko kupili deset parov, če bi bili organizirani, pa bi še več zaslužili na leto kot pri sedanjih mezdih.

REKONSTRUKCIJA IZVRŠENJA, DEPRESIJA PRIHAJA.

Washington, D. C. — Poročilo komercialnega atašea Jonesa v Parizu, pravi, da sta trgovina in industrija prvotni zadnji pet let, ker so bila izvršena rekonstrukcijska dela v opustošenih krajih. To delo je zdaj izvršeno v Franciji, zato mora zdaj slediti depresija.

WHEELER JE POPRAKŠAL JIM WATSONA.

Washington, D. C. — Ko je senator Jim Watson razkladal senatu, koliko je on zakrivil v odseku za trgovino, da ni bil lažni priporočnik Woodlock, urednik "Wall Street Journala", da postane član trgovske meddržavne komisije, je posegel vmes senator Wheeler iz Montane.

Watson je pripovedoval, da Woodlock zaradi tega ni bil nominiran, ker so južni senatorji hoteli imeti človeka iz juga v komisiji.

Wheeler, ki je član tega odseka, je pa povedal, da se je to zgodilo zaradi člankov, ki jih je napisal v Wall Street Journalu. Ti članki so pokazali, da ta človek ni za meddržavno trgovsko komisijo. "Občutil sem," je rekel Wheeler, "da mora biti v meddržavni komisiji zastopano ljudstvo te dežele in ne železniške družbe." Watson je pa odgovarjal, da je samo zaradi tega naklonjen Woodlocku, ker je bil akoci več let urednik "Wall Street Journala" in ker so bili njegovi članki pametni in zdravi.

Policija napadla brezposelne Poljake z bombami.

Berlin, 24. dec. — Sedemdeset brezposelnih delavcev je danes prikorakala pred mestno hišo v Zawiercieju na Poljskem, zahtevajo kruha in kuriva za božič. Policija je hotela razgnati delavce, toda ti so se uprli in izbruhnili je bitka. Končno je policija užgala brezposelnike z bombami, ki izvajajo solze iz oči. Petinideset delavcev je bilo aretiranih.

Orkan uničil italijansko mesto.

Rim, 26. dec. — Velike vremenske katastrofe so udarile Italijo te dni. Morska voda, katere je vihar vrgel na obrežje, je popolnoma uničila več vasi in mesteca. Bagnaro v Kalabriji. Veliki deževni nalivi so poplavlili na tisoče akrov sveta in mnogo oseb je utonilo. Reke so narastle in se razlivalo po nižinah.

TOLIKO NOVIH DRŽAVLJANOV, KOLIKOR NOVIH PRISELJENCEV.

Iz letnega poročila delovnega tajnika James J. Davisa je razvidno, da se je v minolem fiskalnem letu prvič v dolgi vrsti let zgodilo, da je število onih, ki jim je bilo podeljeno ameriško državljanstvo, približno odgovarjalo številu priseljencev, pripuščenih tekom tega leta. Število ugodno rešenih naturalizacijskih prošelj je sicer znašalo 152.457, ali se ne sme pozabiti, da državljanska spričevala vključujejo tudi mladoletne otroke prosilca. Število novih državljanov, ki jih vsako državljansko spričevalo predstavlja, pa je manjše nego je bilo pred nekaj leti. To pa radi zakona od 22. septembra 1922, ki je ženskam podelil neodvisno državljanstvo, tako da žene ne postanejo več državljanke vsked mozeve naturalizacije, marveč morajo same vložiti posebno prošnjo.

Tekom fiskalnega leta, ki se je zaključilo dne 30. junija 1925, je bilo vloženih 277.218 prošelj za "izjavo o nameri" (prvi papir) in 162.258 prošelj na naturalizacijo (drugi papir). Na naturalizacijskih pristojbinah se je pobralo \$710.373, skoraj \$135.000 manj kot v prejšnjem letu. Tekom devetnajstih let, kar je naturalizacija pod federalno kontrolo, se je na naturalizacijskih pristojbinah pobralo vsa skupaj čez devet milijonov dolarjev, kar znaša \$218.000 čez vse stroške, ki jih je vlada plačala naturalizacijskemu uradu za upravljanje naturalizacijskega zakona.

15.613 prošelj za naturalizacijo je bilo odbitih. Vzroki so bili razni: nemoralni značaj prosilca, nesposobne priče, nezadostno bivanje, neznanje o vladnih ustanovah in neopravljanje vojne dolžnosti. 152.457 prošelj je bilo ugodno; postopanje o 43.514 prošljah se nadaljuje. Vsega skupaj so sodišča obravnala o 211.584 prošljah, 85 več kot prejšnje leto. Federalna sodišča so tekom leta razveljavila 484 državljanska spričevala. — F. L. I. S.

HRVAŠKA NARODNA ŠOLA V McKEESPORTU, PA.

Prosветni odbor v mestu McKeesportu odpravlja narodno šolo, v kateri bo poduk v hrvaškem in angleškem jeziku. Tečaj v hrvaškem jeziku za odrasle so ob ponedeljkih in sredo od 7:30 do 9:30 zvečer. Za odrasle v angleškem jeziku pa ob torkih in četrtkih od 7:30 do 9:30 zvečer. Za otroke ob sobotah dopoldne in popoldne. Pouk bo v hrvaškem jeziku.

Občinstvu mesta McKeesporta in okolice se tu nudi prilika, da se uči hrvaškega in angleškega jezika. Tu je vsak dobrodošel brez razlike verskega ali političnega prepričanja. Šola je brezplačna. To velja tudi za članstvo društva št. 347 S. N. P. J. Bratje in sestre, tu je za vas lepa prilika za učenje v hrvaščini in angleščini. Znano mi je, da se med nami nahaja dosti bratov, ki ne znajo čitati in pisati, tu je torej zanje prilika, da se pouče o maternem jeziku. To je velike koristi tudi za člane, da toliko lažje opravljajo društvene odbore, ko znajo čitati in pisati.

Obenem apeliram na roditelje, da pošljejo svoje otroke v šolo, kjer se bodo učili maternega jezika. Komur to še ni znano, pa želi dobiti informacije, naj se obrne na podpisane v domu na 536 Reggoda st. Informacije dobite tudi na redni društveni seji društva št. 347 S. N. P. J.

Bratom in sestram sem že velikokrat opisal, naj se ne dajo varati onim, ki bi radi zrušili tisto, kar je zgradilo delavsko ljudstvo, kakor je tudi zgradilo temelj in vso zgradbo S. N. P. J. Sedaj je vaša dolžnost bratje, da pripeljete svojo dečo v vrste S. N. P. J. Dosti je namreč že takih bratov, ki se izgovarjajo radi tega, da njih deca ne razume poslovnega jezika. Poslužite se torej prilike, da svoje otroke naučite svojega jezika. Pomnite tudi, da imenovano šolo lahko poseba vsak Jugoslovani, če spada kake podporni organizaciji ali ne. — Marko Sabich.

Agitirajte za "Prosveto"

Vesti iz Jugoslavije

Požar v Skofji Loki. — V noči od 25. na 26. novembra je izbruhnil v delavnici Antona Jugovica, sedlarja v Skofji Loki, požar, ki mu je vpepelil vse orodje, stroje in razno blago. Škoda znaša okoli 125.000 Din.

Umrli v Ljubljani. — Danica Zajc, hči železniškega strojevodje, 2 dni. — Alojzij Sever, progovni mojster v pok., 86 let. — Gašper Janežič, sodni nadoficijal v pok., 78 let. — Mako Mota, trgovec, 52 let. — Hermina Breindl, učiteljica, 41 let. — Leopold Novak, vrtnarjev sin, 5 let. — Fran Zavri, delavec novorojenec, 15 minut. — Jera Vranik, učiteljica, 83 let. — Jernej Zulj, posestnikov sin, 28 let. — Ivan Foederl, bivši pekovski mojster, hišni posestnik in zasebnik, 83 let. — Marjeta Mekina, žena umirovljenega železničarja, 74 let. — Uršula Dolničar, zasebnica, 85 let.

Mariborski kramarji. Pri zadnji občinski seji v Mariboru se je razpredla tudi sledeča idilična debata: Soc. občinski svetnik Bahun je rekel: "Občina ne potrebuje starega pokopališča, zgraditi bomo kramarjijo!" Dr. Jerovšek (duhovnik, vodja SLS občinskega kluba): "Vas bomo prvega sežgali!" Bahun: "Vi bi se lepše cvrli!" Na galeriji gro-movit krehot.

POHUŠANJE V DOLINI SENTFLORJANSKI.

Prvo dejanje. — V županovo krčmo, v kateri so zbrani rodoljubi iz doline Sentflorjanske in se pričajo, kako bi zadavili pohušanje, ki se je pojavilo v dolini, pride hudič v podobi tujca s Francoskega. Tako zapeljivo jim opiše pohušanje, da so naenkrat vsi pohušani in drug za drugim se izmuzavajo, da bi si ogledali žensko "golih ramen in rok". Župan se zave v skrajnem hipu in pridrži stare grešnice — razun dacarja, ki mu prej uide — in jih pošlje domov na niti privezane, da bi drug druga čuvali. Končno pade v krčmo lokalni Peter in si zaslužijo župana, županje in dacarja — ker je poznal njihove stare grehe, petin-dvajset let stare grehe. — Vrši se zvečer.

Drugo dejanje. — Pri Petru v kolibi, ki je polna navlake. Umetnik in razbojnik Kristof Kobar, ki je ukradel ime Peter, filozofira s svojo ljubico Jacinto, čakaje gostov — častitih rodoljubov iz doline Sentflorjanske — katere si je podvrnil s pomočjo njihovih grehov. Pride slodej in se prepira s Petrom, boječ se, da je umetnik tudi njega prevaril. Hudič bi rad imel še lepo Jacinto, toda Peter ga požene iz kolibe. Tedaj pridejo rodoljubi, vsi se vrsti, in dajejo darove in padajo kot tlačani Jacinti — pohušanju — pod noge. Nazadnje pride pravi Peter, nezakopaka sira iz doline Sentflorjanske, in krivi Peter si podvrže tudi njega. — Vrši se opolnoči.

Tretje dejanje. — Sijajna dvorana v Petrovem gradu. Zopet pridejo vsi rodoljubi in rodoljubkinje, kajti Peter jih je povabil na svatbo. Zabavajo se veseli in pijani in delajo poklone — razbojniku. Edini hudič je klavir, ker se še vedno boji, da je osleparjen. Peter in Jacinta prideta v največji glori in vse se jima klanja. V momentu največjega slavlja zapleše Jacinta zapeljivi ples in rodoljubi se tope kakor maslo. Ko se pa zavedo — ni več Petra in Jacinte med njimi. Izginila sta in zlodej spozna, da je navihani Kristof Kobar potegnil za nos ne samo vsa dolina Sentflorjanska, pač pa hudiča samega. Stari grešnik in grešnice se hitro straznjijo in s hinavsko zavistmi očmi zapojejo pobožno pesem — misleči, da je s tem vse rešeno. — Vrši se zvečer.

Namrtni Ivan Cankar je v tej igri živo karakteriziral vso gnolbo in klavirnost takozvane slovenske rodoljubne gospode ali "boljše družbe" na deželi, katere zahteva, da bi jo ljudstvo oboje — razbojnik. Peter in Jacinta prideta v največji glori in vse se jima klanja. V momentu največjega slavlja zapleše Jacinta zapeljivi ples in rodoljubi se tope kakor maslo. Ko se pa zavedo — ni več Petra in Jacinte med njimi. Izginila sta in zlodej spozna, da je navihani Kristof Kobar potegnil za nos ne samo vsa dolina Sentflorjanska, pač pa hudiča samega. Stari grešnik in grešnice se hitro straznjijo in s hinavsko zavistmi očmi zapojejo pobožno pesem — misleči, da je s tem vse rešeno. — Vrši se zvečer.

NAROČITE SI KNJIGO "Ameriški Slovenci"

Slovenske Narodne
Ustanovljene 9. aprila 1904

Podporna Jednota
Inkorp. 17. junija 1907
v delavi Illinois

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Izvrševalni odbor: UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincent Calankar; podpredsednik Andrew Vidrih, R. F. D. 7, Box 102, Johnston, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Blas Novak; gl. blaginjak John Vogrich; urednik glasila Jože Zavertnik, upravitelj glasila Filip Gedin.

POBOTNI ODSEK:

Martin Zelenikar, predsednik, Box 276, Barberton, Ohio; Francon A. Trauhar, 2327 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Krizmančič, 13111 Bealington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2625 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Turteli, Box 22, Strabana, Pa.

BOLNIŠKI ODSEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2627-59 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrožič, Box 286, Moon Run, Pa.; Joseph Morke, RFD, 2, Box 114, West Newton, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šular, Box 104, Groh, Kana, na jugosloveski; Frank Kline, Box 958, Chisholm, Minn., na sev. sev. zap. John Golab, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadporni odbor:

Paul Berger, predsednik, 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.; Richard J. Zavertnik, 2316 S. Millard Ave.; Frank Zaja, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Zdravstveni odbor:

Predsednik: Frank Alab, 2156 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jože Ovan, 2625 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olin, 2426 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.

VIRHOVNI EDRAVNIK: Dr. F. J. Korn, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POZORI — Korespondence s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PIŠMA, ki se nanašajo na poslo gl. predsednika se naslovijo: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE KADREVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVIO: Bolniška tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote, vobse se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE KADREVE V ROKI S BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blaginštvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse prijatelje glede posiljanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošilja Paul Bergerju, predsedniku nadpornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prisilci na gl. posilni odbor se naj pošiljajo na naslov: Martin Zelenikar, Box 276, Barberton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi listi, naslanja, oglaš, naročila in sploh vse kar je v zvezi s glavnim jednoto, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

IZ PRIMORJA

Spori med goriškimi klerikalci. Gorica, 10. dec. V tukajšnjih klerikalnih krogih je zadnje dni zavladalo veliko nezadovoljstvo radi politike poslanca dr. Besednjaka in kaplana Šeeka, ki temelji v Julijaki Krajini. To se je jasno pokazalo na zadnji seji goriškega klerikalnega političnega društva, kjer so se številni duhovniki odločno izrekli proti šekovim metodam. Nekateri ugledni duhovniki groze z izstopom iz goriške klerikalne organizacije, ako bo g. Šeek nadaljeval svoje dosedanje politične metode.

Smrtina kosa. V Trstu je umrl Josip Vidrih v 66. letu starosti.

Smrtina kosa. — V Trstu je umrl po kratki mučni bolezni uradnik Josip Bergine.

Teška nesreča na železniški progi. — V Trstu se je pripetila na železniškem prehodu pri Sv. Ani velika železniška nesreča. Popoldne ob 16. uri je peljal čez tračnice 48-letni voznik Josip Kodrič, uslužbenec tvrde Orlando. Prečnice so bile odprte in Kodrič je brez skrbi pognal konja naprej. Ko pa je bil voz sredi tira, je prihrumel osební vlak iz Pule. Lokomotiva je konja vrgla na tir in ga pomendrala. Kodrič pa je odletel v jarek, kjer je obležal nezavesten. Pozneje so ga odpeljali v bolnišnico. Uvedena je stroga preiskava, da se dožene, kdo je bil kriv teške nesreče.

Zgodnja zima v Idrijski dolini. Idrijsko dolino je letos obiskala zelo zgodnja zima, ki je po par krasnih dneh prinesla aneg. Zapadlo je najprej kakih 10 cm snega, kar pa je bilo popolnoma dovolj, da je bil promet na progi med Idrijo in Gorico prekinjen. Avtomobil iz Gorice je vozil samo do Cola, od koder se je zopet vrnil v Gorico. Po par dnevih letnega vremena pa je začelo 5. dec. zopet snežiti in drugo jutro je bilo že pol metra snega. S svetom je Idrija sedaj zvezana le še preko Sv. Lucije. Po drugi strani pa je nastopila za Idrijo s anegom prava sportna sezona. V kratkem času se odprvi sankalna proga Kovačev Rovt-Idrija, katero je pred vojno oskrbovalo idrijsko planinsko društvo.

Gledališče v Idriji. Pred kratkem je preiskala posebna komisija idrijsko gledališče in oder in je našla vse v redu. Kakor znano, je idrijsko gledališče po vojni prirejalo lepe predstave, potem pa je oblast gledališče zaprla in šele prejšnji podprefekt je zopet dovolil, da se odprvi. Dramatično društvo v Idriji pripravlja sedaj nove predstave, ki bodo, upamo, prinesle novo življenje v idrijsko mesto.

RAZNO

Zverinski morilec žensk na Nemškem. Kriminalna policija v Gleiwitzu je prišla na sled zverinskim zločinom delavca Joseha. Pred nedavnim so detektivni odkrili drzen umor, našli so žensko, ki je umrla radi udarca s težkim predmetom po glavi, in kmalu izsledili storilca v osebi delavca Joseha. Pri zasledovanju in aretaciji so dognali, da ima mož na svoji vesti še več drugih žrtve.

Joseh je imel navado izvajati ženske v svoje stanovanje ter jih pridobivati za beračenje, denar pa so nosile ženske seveda njemu. Ko se je ženske naveličal, jo je kratkoma spravil s sveta. Pri tem se je posluževal naravno sverinskih sredstev. Uhljal jim je v usta gorilni špirit in ga prižgal, da so žrtve žive gorele in umirale v ognjenih mukah.

Joseh je bil hud alkoholik in star gost kaznilnice. Ko je zadnjič prišel iz ječe, se je skušal poboljšati in je nekaj časa šivel prav redno. Kmalu pa je po svoji stari navadi zopet zapadel pijančevanju in se družil z vlačugami, ki so večinoma postale njegove žrtve. Mož je stanoval v majhni sobici, ki pa je bila v takem stanju, da se je policija sama sebi čudila, kako so prišli njegovi zločini na dan šele sedaj, pri zadnji nesrečni žrtvi.

Luč brez sence. Neki francoski inženir je iznašel, kakor pišejo listi, "čudodelno svetiljko", koje čudodelnost obstoji v tem, da je njena luč brez sence. Svetlobna telesa, ki svetijo brez sence, so sicer učenjakom že dalje časa znana. Tudi rentgenovi žarki, kakor vemo, ne mečejo nikake sence. Toda rentgenski aparati so nesorazmerno kompliciranejši kakor preprosta in cenejša svetiljka, ki jo je odkril omenjeni Francoz. Iznajditelj je v ta namen porabil električni tok zelo visoke napetosti. Žarki njegove svetiljke prodro človeško telo, les in tanke kovinske plošče. Kako je ta svetiljka konstruirana, o tem iznajditelj molči.

Svetloba brez sence je vsakakor velikega praktičnega pomena za kirurgijo. Z njo je kirurško delo bistveno olajšano, zakaj zdravnikev in asistentov roke bi v dvorani, ki bi bila razsvetljena z novimi svetilkami, ne o-stavljajo nikake sence na operacijskem objektu. Pa tudi neke drugje bi se nova iznajdba dala s pridom uporabiti, namreč v cinkografiji, kjer bi omogočala hitreje proizvajanje klisejev. Luč nove svetiljke je hladna; ona sveti, a ne greje. Iznajditelj se je baje posrežilo uporabljeno električno energijo pretvoriti v svetlobo, ne da bi se mu pri tem del energije pretvoril v toplotno energijo.

Kropotina žena

(Pripovedka iz Koreje.)

Nekoč je Korejec pobegnul z deklino in se ustavil ob reki Ramnoki. Preživljati se je z ribjim lovom. Dokler je bil zdrav, je že šel, saj sta se ljubila vneto in vroče, "mesečinsko in strunasto", kakor poje stara pesem. Nekoč se je prigradilo, da sta nalovila obilo rib, toda mož se je prehladil in je moral v posteljo. Od tedaj je bil pri njej narobe svet. Ni bilo ne rib, ne denarja, ne olja. Bolnik je grenko zajčal, rekoč: "Oh, da bi imel vsaj kosček ribe, pa ozdravim." Žena si je te besede zapomnila, rekla pa ni ničesar in se je napotila k bregu reke, da nalovi rib. Lovila je uro dve ... tri ... celo dopoldne. A ves njen trud je bil zaman. Tedaj se je povrnila h koči, odrezala nekoliko mesa od svoje lastne noge in ga izročila bolniku.

"Se nikdar nisem jedel tako okusne ribe," je vzklil mož ves zadovoljen in jo je še spraševal, "toda kje si jo ujela?"

Ona pa mu je odgovorila: "Seveda sem ob obali in molila k vednemu bogu. Nenadoma je skočila riba iz vode naravnost na moje krilo."

"Hej, kdo bi si mislil. Že na pol sem ozdravel," je odvrnil mož, "če pa še enkrat pojem to ribo, bom popolnoma zdrav. Ali ne boš poskusiti vnovič? Morda te bo dobrotni bog spet uslišal!"

"Poskusim," mu je žena vdano odvrnila in odšla iz čumtne. Zunaj si je skrivaj na drugi nogi odrezala še večji kos mesa. Povrnila se je k možu in mu ponudila pripravljen prigrizek. Njen mož je dozdnevno ribje meso zaužil ves zadivljen in vzklil:

"Glej, zdaj sem pa popolnoma ozdravel, da prav zares nisem še nikoli jedel tako okusne ribe."

In glej, čudo: ko bi trenil, je bil mož zdrav. Vstal je iz postelje, kot da se mu ničesar ni zgodilo.

dilo. Žena pa je začela slabeti, bledeti, upadati ... To je povzročilo možu skrb, saj ni mogel razumeti, zakaj hira njegova žena. Nekega dne, ko je žena spala, se ji je približal in o groza, na njenih nogah je zapazil strašne rane. Pomislil je enkrat, dvakrat, segel je nazaj v spomin in prebledel: slutnja mu je povedala odkod te rane in odkod sta bili oni okusni ribi. To spoznanje ga je tako pretreslo, da je zbolel vseh žalosti, ki mu je zastupila kri življenja in je čez tri dni — umrl. Bolna žena je zbrala vse svoje sile, poprodala vse imetje, le da bi dostopno pokopala svojega nesrečnega moža. Ostala je osamljena. Nihče se ni brigal zanjo, vsačda se ji je umaknil s poti. Prosila je pomoči — vse zaman. Tedaj je šla spat k reki in se vrgla v kalne valove. Pa čudo: utopiti se ni mogla, kajti iz nebes se je spustila lestvica, po lestvici pa je stopal njen mož in oba sta zdrava in srečna odhitela v deževna nebesa, kjer kraljuje močniti, vseoblastni, veliki bog A-kašanti.

Ne dolgo zatem je prišel nad vse okolice strahoten glad, ki je pustil tri leta. Četrto leto pa je po teh pokrajinah poteval modrijan-čarodej in govoril:

"Glad bo trajal vse do tlej, dokler ne postavite spomenika tisti, ki je skočila v vodo. Spomenik naj proslavlja pošteno in zvesto ženo!"

Ko je ljudstvo začelo ta prosoiški ukaz, je odposlalo sle k vladarju, ki so ga sprosil za dovoljenje, da sme narod sezidati spomenik.

Vladar je seveda dovolil in narod je zgradil veličasten spomenik po vseh predpisih in običajih. Od tedaj ni bilo v teh krajih več gladi.

Nesreča v škedenjskih plavžih. V škedenjskih plavžih pri Trstu je ponesrečil 46letni Martin Trstenjak. Na mostiču stoji je razkladal železo. Mostič se je pod njim udri in delavec je padel na tla. Ranil se je težko na levem kolenu, da so ga morali prepeljati v bolnišnico.

Škedenjski kratkočasnost

Kako znajo v ribniški dolini ogenj gasiti in kako je bila nekoč celo luna v nevarnosti, je že mnogim znano in ne gre torej, da bi ponavljali.

Manj je morda znano — vsaj v podrobnostih ne — kako je bilo tistikrat, ko je v Ribnici — v trgu namreč — gorelo in so jim Dolenjčani na pomoč prihitali. Komaj da se je ogenj pokazal, pa so že bili Dolenjčani na pozorišču! Da, neki Dolenjčan se je hvalil, da so bili celo še par minut prej, preden je goreti začelo. Taka naglica je gotovo vsega priznanja vredna in zato je bilo jako nevhvalno, da Ribničani tega niso primerno upoštevali. Ko so namreč opazili, da Dolenjčani bolj po malem gasijo, tem pridneje pa se žele iz njega poborjati, so se temu uprili, češ, tako pa ne boste! Ampak razbeljene žebje v žep spravljati tudi ni kar tako! No, Dolenjčani so skušali odpor Ribničanom zrahljati na ta način, da so jim pretili: "Le čakajte, bo že še tudi pri nas kdaj gorelo, pa vam tudi mi ne bomo pustili, da bi žebje pobirali!" Ko ni to nič začelo, so ubrali druge strune. Mislili so si: morda se Ribničani pa naše korajže zbojijo! Mogoče so se torej razkorajčili, pred njimi in jih izvajajoče vprašali: "Kaj mislite morda, da se vi nas kaj bojite?" A tudi to ni imelo uspeha. Konec je bil ta, da so Dolenjčani kot bolj pametni odnehali. Ti so se potem še čez mesec bahali, kako strašno so Ribničani tistikrat za njimi bežali in da so Ribničane tako dolgo za sabo podili, da so ti popolnoma omagali in niso mogli nič več teči.

Da bi si ohladili jezo in se maščevali za njih nevljudnost, so si izmislili Dolenjčani o Ribničanih sledečo mišno storijo. Na glavnem trgu v Ribnici, to je menda pred cerkvijo, je bil nekoč zbran cvet ribniških purgarjev. Najbrž je bilo to na kak praznik ali nedeljo po deseti maši. Trki ve-

jaki so stali tam, ugibali in modrovali. Kar začne največji in najmočnejši izmed njih — bil je baje pravi hrust — natezati ušesa. Gleda nekaj časa pozorno okrog sebe, pa zapazi s svojim bistrim očesom, da se bliža po zraku nevarnost. Prvi hip mu je aspo vzelo, a hitro si opomore in zakriči v svojem junaštvu na ves glas: "Možje, bezite, bezite, oca brenci!" — Opomniti treba, da so imeli ribniški tržani v tistih časih usta tako ustvarjena, da niso bili v stanu izgovoriti ne "ž" ne "z", kar je delalo njih govorico čudno nežno, kakor razvidno iz gornjega stavka. — "Možje, bezite, benite!" je ponovil oni junak še enkrat in se spustil v tek, vsi drugi pa za njim. S to storijo so hoteli Dolenjčani najbrž pred vsem svetom pokazati, kako slabo so Ribničani podkovani v naravoslovju, kajti znano je, da oca ne brenci in je bila tista grozna žival, ki jih je poglajala v beg, najbrže kak čmrlj. Potem so se hoteli pa seveda tudi ponorčevati iz njih junaštva, ne pomislivši, kako slabo spravevalo so pri tem dali samim sebi, ki so se zbalili onih, ki so pred nedolžnim čmrljem bežali! O, preden se človek kake take iznebi, treba da stvar dobro premisli!

Da, kratkočasno je bilo včasih v ribniški dolini, dokler namreč še ni bilo toliko knjig in časopisov in so bili ljudje zmirajni, da so si delali sami po svoje kratke čas. In to so Ribničani znali! Ena vas si je izmisljala o drugi take in enake, vse skup pa so potem prodre v svet, ki ni poznal njih izvora in se je valed tega norčeval iz neumnosti Ribničanom, do čim bi bil moral občudovati njih šaljivost, duhovitost in dovornost. Prav res, v Ribnici si moral biti jako oprezen! Bili so tam ljudje, ki so znali vsako besedo zasukati tako, da je bilo kaj smeha. Bil sem zraven, ko je stopil v prodajalno trgovski pomočnik in pozdravil v svojem gorenjskem narečju: "Dober jutro!" Namesto odgovora mu je zadonelo vprašanje nasproti: "Zakaj pa ne raje dober danes?" Včasih so švigale podobne, zdaj bolj, zdaj manj duhovite, kot bliski semintja. Čemeremu starcu je bilo nekoč vsega tega preveč in rekel je nekomu: "Ti moraš biti sila lačen, da tako besede grizeš!" Oni pa, takoj nazaj: "Ti jihane moreš, kar nimaš nič zobi!" Dedec je res imel prazne željusti!

Nekoč je trdil, da ima v Ribnici vsaka beseda dva pomena in imel je v nekem pogledu prav. Neko soboto popoldne sem bil v prodajalni svojega prijatelja. Stregel je tistikrat ljudem njegov oče, s katerim se je mogel le malokdo kosati v zavijanju besed, pa tudi v pristni dovornosti. Ni ga bilo menda človeka, ki je kdaj govoril z njim, da bi mu ne bil že prestrigel besede ali pa ga kakorkoli spjel na led. V prodajalno je stopil tistikrat deček petnajstih, šestnajstih let. Hotel je imeti orgljice. Stari jih je položil predenj celo škatljo. Predno se kaj takega kupi in plača, se kajpakda prej poskusi! Ene orgljice so posebno lepo peke. Deček je igral, stari pa poslušal. "Pa znaš res lepo igrati?" ga je pohvalil. "Oh, stric, pa mi jih dajte zastoj!" Če mi jih daste, vam pridem igrati, kar boste hoteli!" — "Danes ti jih res ne morem dati. Pridi jutri med deseto mašo, pa jih dobiš!" — "Ali res?" — "Res, no, če ti pravim!" — "Pa pridem!"

Jaz si nisem mogel kaj, da bi ne bil starega vprašal, ko je bil oni odšel: "Kaj pa, ako res pride?" — "Da pride, o tem ni nobenega dvoma!" — "To bo pa očitna izguba za vas!" — "Zakaj? Saj če sem mu obljubil, mu še nisem dal!" — "Ampak, če kdo obljubi ..." — "Obljubiti in dati je preveč." — "Pa kako potem?" — "Vi mislite, kako da ga odpravim? Pridite jutri med deseto mašo še vi, pa boste videli, beseda!" Stari se je poredno smejal. Mene je stvar zanimala in res sem bil pri starem še pred deseto uro. Komaj je bilo k maši odzvonilo, je vstopil tudi deček, ki bi bil prišel rad tako pomeni do orgljice. "No, stric, dajte mi jih zdaj!" je začel siliti. — "Pa?" — "Orgljice!" — "K maši bi bil šel, k maši!" — "Saj ste rekli, da mi jih boste dali, če pridem med deseto mašo!" — "Otrok bošji, ali to je vendar še-

le druga maša, ki se bere danes pri nas! Pridi takrat, ko se bo brala deseta, pa jih dobiš tako gotovo, kakor zdaj tukaj stojim!"

Prevarjeni dečko se je popraskal za ušesom, pa odhitel. Bil je pač tudi sam pristen Ribničan, ki zna ceniti take stvari. Da pa je mislil na osvetlo, kdo bi o tem dvomil?

Služaj je hotel, da sem bil priča, ko je izplačal starega in se mu maščeval. Ta je bil šel nekaj dni po tistem dogodku z vozom v Ljubljano po blago, kajti tistikrat se ni bilo dolenjskih železnice. Nekega dne, okoli četrte ure popoldne, se je vračal z nakupljenim blagom. Sedel je spredaj na vozu, držeč mehanično za vajeti in podremaval. Prav videlo se je, kako se bori z zaspencem. Pogledal je, pa zopet stisnil oči. Najbrž, da na potu ni dosti spal. Mogoče tudi, da je bil utrujen in nekoliko vinen. Na konja mu ni bilo treba paziti, ker sta bila pametna in se mu ni bilo treba bati, da bi ne našla domov. Tako se je lahko vdajal dremežu. Zgodilo pa se je, da mu pride nekako aredi vasi oni deček nasproti, ki ga je bil pred osmimi dnevi tako kruto potegnil. Prebrisaneč je naglo proučil situacijo in takoj tudi izkoristil ugodno priliko v svoje maščevalne namene. Zakričal je na ves glas: "Ježeš, no, stric, kolo se suče, kolo se suče!" Pri tem je kazal na sprednje kolo s tako obupanim obrazom in tako preplašenim pogledom, kakor bi se imela zgoditi zdaj zdaj največja nesreča. Stari se je zdrgnil, skočil z voza z vse večjo gibčnostjo, kot bi jo človek prisodil njegovim letom, in prestrašen vprašal: "Kje, hudiča, kje?" A komaj se je bil ozrl pod voz, se je tudi že zavedel, da ne more biti to nič tako napačnega, ako se kolo suče. Prvi hip je nemara mislil, da se kolo snemlje, kar bi bilo imelo zanj lahko zelo slabe posledice, od tod njegov strah. Kako grdo je nasedel, je posnel lahko tudi iz smeha, ki mu je donel od vseh strani nasproti. Zakaj bilo je precej ljudi, ki so vse to videli. Mladi poredneč pa jo je seveda odkuril, a spetoma je klical nazaj: "Stric, to je za orgljice! Da vam jih dolžan ne ostanem!" Stari mu je grozil s bičevnikom, a ni se jezil, vsaj vidno ne, ampak še sam se je smejal. To je bilo tudi najbolj pametno, kar je mogel storiti! "Le čakaj, že še prideva skup!" to je bilo vse, kar je odvrnil.

Ako govorimo o situacijski komiki, smemo govoriti pač tudi o situacijskem humorju. Ribniški humor vsaj se razodeva včasih v taki obliki, da ne vem, kako bi ga drugače primerneje označil.

Ob slabem vremenu, zlasti v zimskem in poznojesenskem času, ko je najnujnejše delo na polju in v gozdu že opravljeno in se začnajo za kmeta nekeke počitnice, si v ribniški dolini pogosto naletel v tej ali oni gostilni na kako družbo, ki si je prav "po ribniško" delala 'kratek čas. Ne da bi se bilo kdovekak pilo, toda steklenica z vinom je vendar le po navadi stala na mizi. Plačati pa je moral tisti, ki je podlegel v borbi, ki so se običajno uprizarjale ob takih prilikah, ne toliko z rokami kot z "uma avitlim mečem".

Nekoč sem zašel v tako družbo. Zamudil sem bil seveda že mnogo, a nekaj sem vendar le še ujel. Možje in fantje, ki so sedeli pri mizi, ali se sukali okrog nje, so stavili. Ko sem jaz pristopil, je baš nekdo ponujal stavo, da nobeden ne ubije z loparjem jajca na mizi.

"Kako, da ne?" se jih je oglašilo samozavestno kar več obenem. "Da ne bi z loparjem jajca na mizi ubil?" je nadaljeval eden, ki je bil videti najbolj korajžen. "Stavim, da ga ubijem!" "Velja — za liter vina!"

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, smeli, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusi in se prepričajte, da je doma pri nas kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Groceries, sladničarjem in v prodajalne železnice damo primeren popust pri vaših naročilih. Pišite nam informacijah na:

FRANK OGLAR,

6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Ali vas nagljuje KAŠELJ?

Zadovoljeni odjemalci priporočajo

Severa's Cough Balsam.

Idealno zdravilo zoper kašelj; prijetno, uspešno in zanesljivo.

Cena 25 in 50 centov.

Nitro odposlani zoper akutni prehlad so

Severa's Cold and Grip Tablets.

Cena 50 centov.

Ta dva zdravila so najboljša odposlani v slučajih kašlja, prehlada in hripavosti.

Zahtevajte najbrž pri lekarju.

W. T. SEVERA CO.,

CELESTINE, IOWA

Dvanajst let v samostanu

Spinal Joseph McCabe, bivši frančiškan in profesor v semenišču. Prevlel A. K.

I. POGLAVJE.

Uvod.

Samostanstvo, kakor je neolčljivo današnjih religij, je očitno direktn izrastek opovrne verske ideje. Čeprav so med velikimi religijami Azije, Evrope in Amerike velike razlike v smotrih njih vere in jih dele različni plemenski in teritorialni odnosi, so bile te religije vendar enako plodovite na samostanskih ustanovah. Zdi se, da so bile pozvane k snovanju samostanskih ustanov od one pripovedke, ki je vsem znana. Nič čudno ni, da jih je pripovedka navdihnila do odpovedi posvetnega veselja, kar ravno vsebuje samostanstvo. Če so hladna sklepanja vodila filozofe do preziranja nestalnega življenja v stvarstvu, katerega, so mislili, da zapopadajo, ni čudno, da je religija učila isto temo s še večjim učinkom. Ljudje so strmeče gledali na očarujočo vizijo onega sveta, dokler jih nista zadovoljila nada in pričakovanje. V puščavnikovo celico ali opatov kloster so šli, se odtegnili svetu in tam pričakovali odstranjenja zastora.

Toda veraka misel je prišla do bolj zamotane faze razvoja. Fizična in gospodarska veda obračata več pozornosti nase, rastoča samozavest ima več kritike in premišljevanja o religiji, poteze na sliki o onem svetu potemnevajo. Vizija je izgubila svojo izrazitost gorkote in pisanobarnosti, ki je nekoč tako močno učinkovala na človeško življenje. Pridigar mora več govoriti o posvetnem življenju in ne sme več tako prezirati posvetnih zabav. Doba mučnikov, križarjev, javne pokore, ali celo javnega mučenja ne more več upati na povratek. Strožji ukazi zastarele nadnaravnosti se morajo ukamniti kot neprikladni za našo bolj krepko dobo ali kot zaboda od strani manj prosvitljene generacije.

Umevno je torej, zakaj se je dr. St. George Mirvartu, ko je pred leti napovedoval, da je viden v bodočnosti oživiljenje verskih redov iz trinajstega stoletja, razun ozkega oblika njegovih sovnikov vse smejalo. Samostanstvo umira. Ljudje sicer obiskujejo častite razvaline opatij in stmonstanov, posejajo zapuščene celice v temnih klostrih in kapelah brez streh, ki vendar zanimajo radi svoje starodavnosti. Posetniki se smeje obsežnim molitnicam in vinškim kletem, kjer so prebivali benediktinci skozi veke železa v dnevih inkvizicije. Ampak ljudje bi kmalu rajši videli mrtvaške kosti menihov, da se zopet odenejo z mesom kakor pa da bi videli novo oživiljenje njih zavodov. Francija in Portugalska sta že za vedno izgubili menihe. Italija in Španija mogoče sledita vzgledu v bodočih dvajsetih letih. In kdo tudi more pričakovati, da bi menihi uspevali v deželi reformatorjev.

Vsekakor je v proporečju z oživiljenjem rimskega katoličanstva bilo nekoliko poživljenja samostanskih zavodov na Angleškem, Nemškem in v Združenih državah. Pred sto leti se je Anglija laskala sama sebi, češ, da je samostanski duh — ako ne celo papeštvo — za vedno izginil čez njene meje: malo kar jih je preživelo od starih redov, jih je bilo še podvrženih izgonu in so čudno zakrknani lazili okoli. Francozi ubežniki so zakonito zopet uvedli samostanstvo kakor so prinesli iz Francije tudi veliko količino obsovažene "papeške kramarije" v svojih velikih zabojih, ki so se po kraljevi odredbi izognili carinarnici. Sledilo je dolgo priseljevanje Ircev in gorečnost tujcev je korakala skupno z rastočo angleško strpnostjo. Odstavitev katoliških nesposobnočev, oksfordsko gibanje in ustanova hierarhije so sledili zaporedoma, in kakor se je katoličanstvo razširilo po deželi, so kontinentalne podružnice samostanskih redov popadle priliko, da so opetovano ustanovile svoje kolonije na plodovitih britanskih tleh.

Danes je vsak gamostanski red zastopan na Angleškem in v Ameriki. Velika armada menihov in nun šteje desetisoče. Izgnanost iz Francije in Portugalske povzroča letno naraščanje števila. Z vlaka in s ceste, v dolinah in po gričih vidi človek v strogem četverokotu dvigajoče se stavbe kakor v starih časih. Če je količaka važnejše cerkveno opravilo na Angleškem ali v Združenih državah, že se priklati skupaj cela množica menihov v njih nenavadnih srednjeveških oblačilih. Po treh dolh letih stoletjih so zopet pričeli vstajati iz grobov in še enkrat korakajo med nami.

Resnica je, da dejstvo ni popolnoma urešničeno zunaj njih lastnega obliža, kajti menihi so podali pod zakonom evolucije. Benediktinec se zdaj več ne zakopava v prašne knjige da leč proč od mest in ljudi; dnevno ga najdemo v Britanskem muzeju in ponodi po udobnih hotelih na Russellovem trgu. Sivi opat, prej (in doma celo sedaj) gologlav in bosonog smuka po predmestju v cilindru in patentiranih usnjehih škornjih ter srebrno okovano palico. Jezuita zopet ne manjka nikjer, toda zdaj se nosi kot angleški gentleman. Vendar, kakoršnakoli je njih neskladnost, med nas prihajajo s svojo staro profesijo, s svojimi starodavnimi običaji in kostumi njih davno pokopanih bratov.

Zopetni pojav menihov na Angleškem je povzročil precej prahu. Ko so menihi zadnjič izginili s pozorišča Anglije, so zapustili za seboj nečaste spomine, pri objavljanju katerih njih nasprotniki tudi niso bili leni. Ali so moderni samostani in klostri iste pobejene grobnice kakor so bili njih predniki, po katerih je tako neusmiljeno udrinila šiba reformacije? Težka sumnja jih obtožuje radi njih prejšnje zgodovine, sumnja, ki jo potrjuje nebroj "pobeglih" menihov in nun, kateri so prehodili deželo in izjavljajo, da je tako. Pri tem jim nič ne pomaga neprodorna tajnost modernega samostanskega življenja.

(Dajte prihodnjik.)

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA.

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.

CENE ZMERNE, UNILSKO DELO PRVE VESTI.

VSA POJASNILA DAJE VOĐSTVO TISKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2457-59 South Lawrence Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTREVA POJASNILA.